
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 339.52

О. О. Євдоченко, к. е. н., доцент,
О. А. Ткаченко, аспірант**МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Анотація. У статті узагальнено чинники, які суттєво вплинули на виникнення та еволюцію міжнародних організацій, наведено класифікацію останніх. Досліджено роль міжнародних організацій у процесах торговельної інтеграції країн з різним рівнем розвитку.

Ключові слова: торговельна інтеграція; міжнародні інститути; кооперація; глобальне управління; економічний потенціал; ринок.

Е. А. Евдоченко, к. э. н., доцент,
О. А. Ткаченко, аспирант**МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ В ФОРМИРОВАНИИ ТОРГОВОЙ ИНТЕГРАЦИИ**

Аннотация. В статье обобщены факторы, которые существенно повлияли на возникновение и эволюцию международных организаций, приведена классификация последних. Исследована роль международных организаций в процессах торговой интеграции стран с разным уровнем развития.

Ключевые слова: торговая интеграция; международные институты; кооперация; глобальное управление; экономический потенциал; рынок.

О. О. Yevdochenko, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
О. А. Tkachenko, Postgraduate**INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE TRADE INTEGRATIONFORMATION**

Abstract. In this article the factors that significantly influenced on the creation and evolution of the international organizations are summarized, the classification of the international organizations is given. The role of international organizations in the process of trade integration of countries with different levels of development is identified.

Keywords: trade integration; international institutions; cooperation; global governance; economic potential; market.

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах розвитку глобальної економіки міжнародні організації суттєво впливають на формування та розвиток як міжкраїнової торговельної інтеграції в цілому, так і міжфірмової зокрема. Актуальним питанням залишається ступінь впливу міжнародних організацій на торговельну інтеграцію країн з різним рівнем економічного розвитку.

Постановка проблеми. Сьогодні дедалі частіше науковці наголошують на тому, що членство в міжнародних організаціях приносить все більше вигоди розвинутим країнам і все менше іншим державам. Саме тому існує потреба дослідити вплив МО на сучасні процеси торговельної інтеграції та їх роль у розвитку країн-членів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців займаються проблематикою міжнародних організацій та їх впливу на торговельну інтеграцію. Так, Jianhong Zhang у своїй статті «Міжнародна торгівля, конвергенція та інтеграція» справедливо зауважує, що у процесі прийняття рішення щодо інтеграції малорозвинених держав до міжнародної торгівлі в рамках членства у МО, перш за все, потрібно звертати увагу на розрив у економічному розвитку та фінансовий стан держав. [1] Michael Asampa у своєму дослідженні «Вплив регіональної інтеграції на міжнародні торговельні переговори та співробітництво в країнах з низьким

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

розвитком економіки», розкриває тему формування міжнародних об'єднань, їх спроможності до ефективного функціонування та виділяє особливості їх участі у торговельній інтеграції малорозвинених країн Африки, Азії та Тихоокеанських островів. Багато вітчизняних фахівців також приділяють значну увагу вивченню міжнародних організацій та їх впливу на процеси торговельної інтеграції.

Постановка завдання. Завданням даної статті є узагальнення ролі міжнародних організацій у формуванні торговельної інтеграції на макроекономічному рівні та визначення ступеню їх впливу на торговельну інтеграцію країн з різним рівнем економічного розвитку. Для подальшого аналізу міжнародної торговельної інтеграції та впливу на неї МО, перш за все, необхідно визначити, що в даній статті міжнародні організації розглядаються як організаційно-правова форма міждержавного співробітництва. У системі міжнародних організацій для координації діяльності створюються спільні органи, координаційні комітети, дорадчі органи.

Проаналізувавши ряд досліджень, ми підтримуємо думку багатьох науковців, що створення міжнародних інститутів відбувалося, в першу чергу, з метою лобювання економічних (матеріальних) інтересів держав із розвиненими економіками та спрощення механізмів їх виходу на міжнародну арену. Саме захист даних механізмів лежить в основі міжнародних законів та представницьких установ, спочатку Ліги Націй, а тепер Організації Об'єднаних Націй (ООН). Ідея полягала в тому, що створення міжнародних організацій приносить користь для кожної зі сторін-учасниць. У процесі розкриття суті глобальних цілей створення більшості МО важливим є розуміння того факту, що перш за все, задачею даних утворень є економічне зростання та розширення кордонів міжнародної торговельної інтеграції, але зазначені завдання мають виконуватися в рамках реалізації сценарію мирного співіснування країн-членів водночас із культурною та торговельною кооперацією з іншими державами світу. Саме тому варто згадати, що найпершим пунктом Статуту ООН (як головної організації у справах Миру) є абсолютна заборона на насильство, порушення якого унеможливує подальшу мирну кооперацію держави з іншими державами-членами в рамках організації. [2, с. 7]

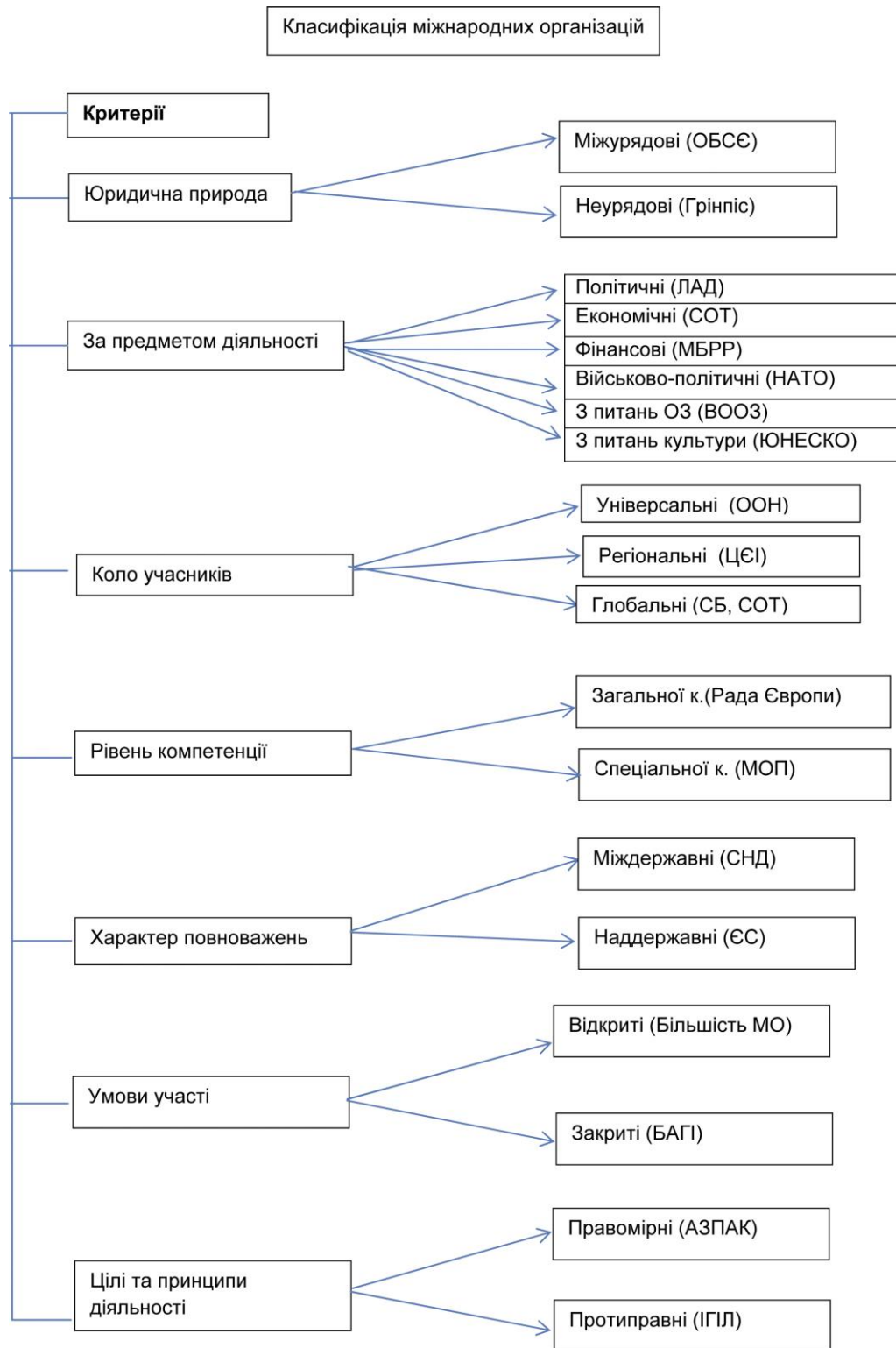
Оскільки метою даної статті є узагальнення ролі міжнародних організацій саме у формуванні торговельних інтеграційних процесів, тому ми пропонуємо наступну класифікацію МО з урахуванням існуючого або потенційного їх впливу на економіку різних країн. (Рис. 1).

Кожен з видів організацій, відокремлених на рисунку, має власну мету, сферу та напрям діяльності, також органи, що забезпечують безпосередню кооперацію між МО та іншими державами. Так, ООН реалізують міжнародне економічне співробітництво через ЕКОСОП, спеціалізовані установи та автономні органи, пов'язані з ООН. Метою регіонального економічного співробітництва, задекларованого в правових актах, є надання допомоги країнам, що розвиваються, забезпечення стійкого економічного зростання та підвищенню ВВП.

Беручи до уваги вищенаведену класифікацію, ми можемо зробити висновок, що міжнародна торговельна інтеграція, як частина міжнародних економічних відносин, розвивається від найпростіших форм і рівнів до більш складних і досконалих, переходячи з одного щабля до наступного. Але на кожній стадії розвитку інтеграції настає момент, коли «природна течія» процесу починає гальмуватися через недосконалість організаційних механізмів регулювання (впливу). Відбувається це з наступних причин: ускладнення міжнародних зв'язків, які не завжди корелюють в масштабах світового господарства; неузгодженість зовнішньоекономічної політики держав, які піклуються про свої власні інтереси; політичні конфлікти. Дотримання державами певних норм і принципів міжнародної діяльності, які встановлюються на рівні міжнародних організацій, сприяє розв'язанню протиріч, що стають на перешкоді інтеграції, і надає нового імпульсу її розвитку.

Сьогодні міжнародна економічна інтеграція стимулюється інтенсифікацією впливу транснаціональних корпорацій і транснаціональних банків на всі сфери економічної діяльності, які, в свою чергу, є наслідком поглиблення міжнародного поділу праці. Об'єктивно транснаціональні корпорації сприяють формуванню організаційної структури міжнародних економічних відносин, оскільки зосереджують регулюючі функції на транснаціональному рівні. [3]

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Рис. 1. Класифікація міжнародних організацій*
 *систематизовано автором на основі [2;5]

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

В сучасній науковій літературі “глобальна торговельна інтеграція” є багатограним поняттям, адже включає в себе торговельні відносини великої кількості країн з різним рівнем розвитку, економічним потенціалом та цілями. Саме тому відповідною має бути і система глобального управління в рамках міжнародних організацій, які виступають акумулятивними центрами торговельної інтеграції на різних рівнях. Система глобального управління на сьогодні повинна бути максимально чіткою щодо єдиної цілі, якої прагне організація в цілому, максимально мобільною у методах її досягнення, зважаючи на постійне розширення даної МО. Виключно важливим для ефективного менеджменту в МО є розуміння того, що через політико-економічну інтеграцію та об'єднання інтересів держав-членів міжнародних організацій, формуються спільні торговельні пріоритети, що зумовлюють можливість уніфікації принципів та норм торговельної інтеграції. У даному випадку глобальне управління (менеджмент) стає інструментом адаптації кожної держави до уніфікованих норм та принципів співіснування в рамках міжнародного об'єднання. Очевидним є той факт, що реалізація завдань міжнародних організацій у процесах торговельної інтеграції зумовлюється ефективністю системи управління в них. [1]

Говорячи про міжнародну торговельну інтеграцію з позиції країни, що є членом МО, ми часто покладаємо основний важіль впливу у даному процесі саме на організацію, що автоматично спонукає до завищення вимог до МО щодо економічної результативності даного інтеграційного процесу. Кажучи простіше, як тільки країна вступила до МО, відповідальність за зростання її економіки лягає на організацію, що є однозначно хибним твердженням. Хоча з точки зору масштабності впливу та повноважень, МО явно має більший потенціал, водночас, контролювати покрокову торговельну інтеграцію покликані не лише органи та концептуальні статuti міжнародних організацій, але й уряди держав-членів безпосередньо, адже загальновідомо, що національні уряди часто вносять закони та поправки на користь національних компаній, таким чином любіюючи їх інтереси [2]. Розвиток світової економіки доводить, що такі факти найчастіше мають місце у країнах з економікою перехідного типу, а також в країнах, де значний вплив тіншового сегменту економіки.

Однозначно вплив конкретної організації, наприклад ООН, на державотворчу та міжнародну політику її учасників є вагомим, але не абсолютним, адже вони є залежними один від одного. Даний принцип взаємозалежності можна сформулювати наступним чином: для того, щоб «більшість» приймала потрібні для організації рішення, її потрібно для початку сформувати з тих держав, котрі будуть беззаперечно слідувати політиці організації. Тому в ООН різка критика діяльності урядів країн-членів з питань глобального управління, частіше за все, не практикується, тому що організація є залежною від політичного та економічного вектору розвитку країн-членів. Адже критика може призвести, з часом, до втрати авторитету ООН і інших міжнародних організацій, і, як наслідок, нанесення матеріальних збитків державам учасникам, що виражається у втраті ВВП, з одного боку, а з іншого – втраті фінансової підтримки організації.

Міжнародні організації часто стикаються з проблемою внутрішніх процесів прийняття рішень та пошуку прозорого способу їх контролю, щоб уникати критики, і, водночас, мати беззаперечні важелі впливу. Сьогодні при всьому різноманітті існуючих міжнародних організацій більшість з них працюють над однаковими завданнями, тому важливим є саме наявність чіткої системи глобального управління в рамках інтеграційних процесів для майбутньої продуктивної співпраці. Особливо це стосується питання створення нових організацій [4].

Підсумовуючи вищезазначене, слід наголосити на тому, що сьогодні основним завданням міжнародних організацій, як вагомим важелю впливу на торговельні інтеграційні процеси є ефективність менеджменту. Існує думка, що недосконалий менеджмент призводить до зниження рівня інтеграційних процесів у регіоні та сповільнює розвиток економік в ньому, таким чином дані країни віддаляють своє можливе членство у міжнародних економічних та політичних об'єднаннях [5, с. 208]. У той же час постає питання: «А чи потребують певні країни членства у МО?» Відповідь на дане питання не може бути однозначною, тому, що з одного боку, для держав, що розвиваються, членство у міжнародних організаціях, є вагомим кроком до розвитку економіки та розширення торговельних та політичних зав'язків. Країни, що розвиваються та

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

малорозвинені країни, у теорії глобальної економічної інтеграції, повинні слідувати прикладу високорозвинених країн з метою покращення економічних показників. Водночас, не можна не зауважити, що у питаннях торгівлі є низка факторів, які часто не сприяють процесам інтеграції, такі, як наприклад, історичні засади розвитку економіки, багаторічний не зовсім позитивний досвід економіко-політичної кооперації даної держави з іншими країнами світу. Іншими словами, на сьогодні ми не можемо стверджувати, що торговельні інтеграційні процеси в світовій економіці несуть виключно позитивні наслідки для малорозвинених держав.

Висновок. Підсумовуючи вищезазначене щодо ролі міжнародних організацій у формуванні тенденцій міжнародної торговельної інтеграції в умовах галопуючої глобалізації XXI століття, варто зауважити, що МО не можна визначити як виключно позитивних або негативних суб'єктів впливу на інтеграційні процеси. [6, с. 2] На сьогоднішній день критика міжнародних організацій отримала значне поширення у світі, але в той же час дані факти не зменшують важливої ролі, яку вони відіграють у інтеграційних торговельних процесах, адже серед економістів існує думка про те, що міжнародні організації на сьогоднішній день проходять процес становлення, і в подальшому своєму розвитку відіграватимуть роль фактично єдиної всеохоплюючої форми інтеграції на міжнародному рівні, а проміжні інтеграційні та коопераційні процеси, що за своїми масштабами є менші, будуть розглядатися як такі, що регламентуються МО.

Література

1. International trade, convergence and integration: восьме зібрання Європейської групи з торговельних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etsg.org/ETSG2006/papers/Zhang.pdf>.
2. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.
3. Міжнародні організації: кредитно-модульний курс / В. В. Ковалевський, Ю. Г. Козак, С. Н. Лебедева, Н. С. Логвінова, Л. П. Апостолук, Ю. І. Граматик, М. І. Барановська, М. А. Левицький, О. В. Воронова, О. В. Захарченко, М. С. Гаврилов, К. В. Лапін, Є. В. Кравченко, за ред. доц. В. В. Ковалевського, доц. Н. С. Логвінової. – Київ, 2011.
4. Офіційний сайт інформаційного порталу Academia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academia.edu/9234383/Impact_of_Regional_Integration_on_International_Trade_Negotiations_and_Cooperation_in_LDCs_A_Case_Study_of_EAC_and_EPAs.
5. Міжнародна економіка: підручник / за ред. Ю. Г. Козака, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогона. – К., ЦНЛ, 2009.
6. Economic integration and international trade policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukessays.com/essays/politics/economic-integration-and-international-trade-politics-essay.php#literature>.

References

1. "International trade, convergence and integration, eighth meeting of the European group on trade studies [Electronic resource]. Retrieved from : <http://www.etsg.org/ETSG2006/papers/Zhang.pdf>.
2. Official website of the United Nations. Retrieved from : http://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents-publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.
3. Kovalevsky, V. V., Kozack, Y. G., Lebedev, S. N., Logvinova, N. S., Apostoluk, L. P. et al. (2011). Mizhnarodniorhantzatsii: kedytno-modulnykurs ["International organization": cedano-modular course]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Official website information portal Academia. Retrieved from : http://www.academia.edu/9234383/Impact_of_Regional_Integration_on_International_Trade_Negotiations_and_Cooperation_in_LDCs_A_Case_Study_of_EAC_and_EPAs.
5. Kozack, Y. G., Lukianenko, D. G., Makogon, Y. V. (2009). Mizhnarodna ekonomika [International Economics]. Kyiv, CNL, [in Ukrainian].
6. "Economic integration and international trade policy: [Electronic resource]. Retrieved from : <https://www.ukessays.com/essays/politics/economic-integration-and-international-trade-politics-essay.php#literature>.

Надійшла 19.09 2016

Бібліографічний опис для цитування:

Євдоченко, О. О. Міжнародні організації у формуванні торговельної інтеграції / О. О. Євдоченко, О. А. Ткаченко // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 3 (7). – С. 55-59.